

Sygnatura akt XVIII C 1170/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 29 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Józkowiak

Protokolant: Starszy protokolant sądowy Anita Kubale-Bacha

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2017 r., w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W., I Oddział w P.

przeciwko E. S.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 352.167,45 zł (trzysta pięćdziesiąt dwa tysiące sto sześćdziesiąt siedem złotych i czterdzieści pięć groszy), zastrzegając pozwanej prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność do nieruchomości pozwanej, a stanowiącej działkę nr (...), położoną w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...),
2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 14.400 zł (czternaście tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
3. nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 17.609 zł (siedemnaście tysięcy sześćset dziewięć złotych).

SSO Tomasz Józkowiak

UZASADNIENIE

Powód Zakład Ubezpieczeń Społecznych w W., I Oddział w P. wniósł w dniu 29 lipca 2016 r. do tutejszego sądu pozew przeciwko pozwanej E. S., domagając się zasądzenia od niej na swoją rzecz kwoty 352.167,45 zł - z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do nieruchomości położonej w K. (działka nr (...)), dla której Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu prowadzi księgę wieczystą nr (...). Jednocześnie powód wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że A. S. posiada zaległości z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za lata 1992-1995. W związku z tym zadłużeniem powód wystąpił z wnioskiem o wpis hipoteki przymusowej na podstawie tytułów wykonawczych H- (...) i H- (...). Wpisu hipoteki dokonano na nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Obecnie jedynym właścicielem tej nieruchomości jest pozwana, co uzasadnia skierowanie przeciwko niej pozwu w niniejszej sprawie. (k. 2-3)

Do pism z dnia 5 października 2016 r. i 31 października 2016 r. powód załączył zestawienia zadłużenia A. S. zabezpieczonego hipoteką przymusową na nieruchomości powołanej w pozwie, wyjaśniając jednocześnie, że dochodzona pozwem kwota odpowiada wartości hipoteki. (k. 53-55, 63-66)

W piśmie przygotowawczym z dnia 13 lutego 2017 r. pozwana E. S. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pisma pozwana podniosła, że opisana w pozwie nieruchomości od dnia jej nabycia, tj. od dnia 5 grudnia 1989 r. do dnia 8 czerwca 2006 r. była przedmiotem współwłasności łącznej pozwanej i jej małżonka. Dopiero umowa datio in solutum z dnia 8 czerwca 2006 r. spowodowała, że pozwana stała się jej jedyną właścicielką. Pozwana zarzuciła, że wystawione przez powoda tytuły wykonawcze, które stanowiły podstawę wpisu hipoteki przymusowej nie miały nadanej klauzuli wykonalności przeciwko pozwanej, a w konsekwencji przedmiotowego wpisu dokonano niezgodnie z prawem. W tej sytuacji koniecznym jest uznanie, że wpis hipoteki przymusowej na rzecz powoda jest nieważny. (k. 84-85)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W związku z zadłużeniem A. S. (męża pozwanej E. S.) z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w P. wystawił dwa tytuły wykonawcze opiewające na wartość tego zadłużenia - Nr (...) na kwotę 6.737,48 zł i Nr (...) na kwotę 345.429,97 zł. Powołane tytuły wykonawcze zostały wystawione przeciwko dłużnikowi i jego żonie (pозwanej).

Na podstawie tychże tytułów wykonawczych w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej dla stanowiącej w tym czasie przedmiot współwłasności łącznej pozwanej i jej męża nieruchomości położonej w K., działka nr (...) (nabytej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 5 grudnia 1989 r.) wpisana została hipoteka przymusowa na kwotę 352.167,45 zł. Wpis tejże hipoteki uprawomocnił się wobec jego niezaskarżenia przez osoby uprawnione. Nigdy później nie było i nie jest w chwili obecnej prowadzone postępowanie o uzgodnienie treści powołanej księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

W dniu 8 czerwca 2006 r. pozwana i jej mąż zawarli w formie aktu notarialnego umowę datio in solutum (art. 453 k.c.), mocą której wyłącznym właścicielem opisanej wyżej nieruchomości stała się pozwana, co zostało ujawnione w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości.

dowód:

- dokumenty zgromadzone w aktach księgi wieczystej (...),
- zestawienie zadłużenia - k. 54-55, 64-66,
- kopia umowy sprzedaży nieruchomości państwowej - k. 86-88

Przedstawiony stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów, które uznał za wiarygodne.

Sąd nie prowadził postępowania dowodowego w szerszym zakresie, albowiem strony się tego nie domagały (por. oświadczenia stron złożone na rozprawie w dniu 15 marca 2017 r. - k. 91), a i sąd nie znalazł podstaw, by postępowanie dowodowe uzupełnić z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności, wynikającej z określonego stosunku prawnego, można nieruchomości obciążyć prawem, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością. W myśl zaś art. 109 ust. 1 powołanej ustawy, wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika (hipoteka przymusowa).

W związku z powyższym, w celu wykazania odpowiedzialności pozwanej powód zobowiązany był wykazać: (1) istnienie oznaczonej i wymagalnej wierzytelności wynikającej z określonego stosunku prawnego, (2) zabezpieczenie tej wierzytelności hipoteką na nieruchomości należącej obecnie do pozwanej.

W toku postępowania ustalonym zostało, że opisana w pozwie nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...), stanowiąca aktualnie własność pozwanej, jest obciążona hipoteką przymusową na rzecz powoda. Wobec faktu, że przedmiotowa hipoteka została wpisana do księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, na korzyść powoda działało domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). W toku procesu pozwana nie wykazała, by hipoteka ta nie istniała, bądź by została nieskutecznie wpisana do księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej aktualnie jej własność (o czym mowa będzie szerzej w dalszej części uzasadnienia).

Dalej sąd zauważa, że wspomniana hipoteka przymusowa została ustanowiona jako zabezpieczenie przysługujących powodowi względem A. S. (męża pozwanej) należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1992-1995. Obowiązek zapłaty dochodzonych pozwem należności przez A. S. wynikał z przepisu art. 35 nieobowiązującej już (lecz będącej aktem obowiązującym w dacie powstania zadłużenia) ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych. Zarówno w pozwie, jak i w załączonych do pism z dnia 5 i 31 października 2016 r. zestawieniach powód przedstawił sposób wyliczenia tychże należności (opiewających łącznie na kwotę 352.167,45 zł), którego pozwana na żadnym etapie postępowania nie kwestionowała. Pozwana nie podnosiła, by zadłużenie to zostało ustalone przez powoda w sposób nieprawidłowy i w rzeczywistości odpowiadało innej kwocie niż dochodzona pozwem. Należy przy tym podkreślić, że wysokość zadłużenia dochodzonego pozwem wynikała również ze znajdujących się w aktach księgi wieczystej (...) tytułów wykonawczych Nr (...) i (...) (k. 21-26 tychże akt), których pozwana również nie kwestionowała.

Wobec powyższego należało stwierdzić, że powód wykazał w toku procesu, że przysługuje mu roszczenie dochodzone pozwem.

Pozwana podnosiła natomiast, że wpis hipoteki przymusowej w księdze wieczystej prowadzonej dla stanowiącej aktualnie jej własność nieruchomości jest nieważny, albowiem został dokonany na podstawie tytułów wykonawczych, które nie miały nadanej klauzuli wykonalności przeciwko pozwanej. W czasie dokonywania przedmiotowego wpisu nieruchomość ta stanowiła zaś współwłasność łączną pozwanej i jej męża (dłużnika).

Wobec tak skonstruowanego zarzutu pozwanej należy jednak zauważyć, że obydwa tytuły wykonawcze, które stanowiły podstawę wpisu hipoteki przymusowej (oznaczone numerami (...) i (...)) zostały wystawione zarówno przeciwko A. S., jak i pozwanej. Skoro zaś wystawione zostały również przeciwko pozwanej, brak było potrzeby opatrywania ich klauzulą wykonalności przeciwko pozwanej. Zgodnie z art. 25 ust. 2 obowiązującej w dacie wystawienia powołanych tytułów wykonawczych ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, zaległe składki oraz należności z tytułu odsetek za zwłokę i dodatkowe opłaty za nieopłacenie składek lub opłacenie ich w niewłaściwej wysokości podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Podstawą wystawienia tychże tytułów wykonawczych był zaś przepis art. 26 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Wobec podniesionej wyżej okoliczności, że obydwa tytuły wykonawcze zostały wystawione zarówno przeciwko A. S., jak i pozwanej, zarzuty pozwanej podniesione w niniejszym postępowaniu uznać należało za irrelevantne z punktu widzenia jej rozstrzygnięcia. Pozwana nie kwestionowała natomiast prawidłowości wystawienia wspomnianych tytułów wykonawczych, jak i należności, na które one opiewają.

Przede wszystkim należy jednak podkreślić, że w orzecznictwie dominuje pogląd, który sąd w niniejszej sprawie w pełni podziela, że obalenie domniemania, o który mowa w art. 3 ust. 1 o księgach wieczystych i hipotece w innym procesie niż wytoczony na podstawie art. 10 ust. 1 tejże ustawy dopuszczalne jest wyłącznie w sytuacji, kiedy odnosi się do wpisu, który ma charakter deklaratoryjny. W przypadku wpisów mających charakter konstytutywny obalenie domniemania

ustanowionego w art. 3 ust. 1 ustawy może nastąpić wyłącznie w drodze powództwa o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZP 123/10; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 104/11; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2016 r., sygn. akt III CSK 223/15; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 340/10). Wpis hipoteki ma charakter konstytutywny (art. 67 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). Z tego też względu w niniejszym postępowaniu pozwana nie mogła skutecznie podważyć domniemania ustanowionego w art. 3 ust. 1 ustawy. Jej zarzuty odnośnie bezprawnego wpisania hipoteki przymusowej na rzecz powoda, nie mogły zatem podważyć zasadności wywiedzionego powództwa. Wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości jest prawomocny, nie został przez pozwaną, ani jej męża zaskarżony. Pozwana jak dotąd nie wystąpiła też z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. W tej sytuacji należy stwierdzić, że brak było w rozpoznawanej sprawie podstaw - jak oczekiwała tego pozwana - by kwestionowany przez nią wpis hipoteki przymusowej uznać za nieważny.

Mając powyższe okoliczności na uwadze uznać należało, że uzasadnionym było skierowane przeciwko pozwanej, jako dłużnikowi rzeczowemu, żądanie zasądzenia należności głównej w kwocie 352.167,45 zł. Wobec obciążenia nieruchomości pozwanej hipoteką przymusową zabezpieczającą należności przysługujące powodowi od dłużnika A. S., powód jest uprawniony do dochodzenia zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności z tej nieruchomości.

W rozpoznawanej sprawie należało mieć jednak na uwadze, że zgodnie z art. 319 k.p.c., jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Sytuacja taka zachodzi w rozpoznawanej sprawie. Pozwana, jako dłużnik rzeczowy, ponosi odpowiedzialność wyłącznie ze stanowiącej jej własność nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...). W konsekwencji sąd zastrzegł w wyroku dla pozwanej - tak, jak się tego domagał powód - prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na to ograniczenie odpowiedzialności.

To mając na uwadze, na podstawie powołanych wyżej przepisów, w punkcie 1. wyroku, zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 352.167,45 zł, zastrzegając pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność do nieruchomości pozwanej, a stanowiącej działkę nr (...), położoną w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...).

O poniesionych przez strony kosztach procesu, w punkcie 2. wyroku, sąd orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwaną jako przegrywającą proces.

Na koszty procesu poniesione przez powoda składały się wyłącznie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 14.400 zł (obliczone na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych) i ta właśnie kwota podlegała zasądzeniu od pozwanej na rzecz powoda. Sąd uznał przy tym, że charakter sprawy, stopień jej zawilóści, jak również nakład pracy pełnomocnika powoda i jego wkład w przyczynienie się do rozstrzygnięcia sprawy nie uzasadniały zasądzenia na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w kwocie wyższej niż stawka minimalna (stosownie do § 15 ust. 3 powołanego wyżej rozporządzenia).

Sąd miał nadto na uwadze, że powód, z mocy ustawy, nie miał obowiązku ponoszenia opłat sądowych w niniejszej sprawie. Opłata sądowa od pozwu wynosiła w rozpoznawanej sprawie 17.609 zł (a to wobec treści art. 13 ust. 1 w zw. z art. 21 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Skoro zaś powód nie uiścił tej opłaty (gdyż nie miał obowiązku jej uiszczenia), w punkcie 3. wyroku, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, sąd nakazał ściągnąć tę opłatę od pozwanej jako przegrywającej proces.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak